

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

**LÁNG-GYÁR
TÖRTÉNETÉBŐL**

Forrás:

Turbina

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. fűz.)

(Oldal)

Néhány év mulva ott is hagyta az Első Magyar Gépgyárban viselt művezetői állását, magával csábítva a gyár legjobb munkásait.

A Váci-körút elején

(a mai Bajcsy-Zsilinszky-úton) nyitotta meg műhelyét. Tizenketten állták körül a fujtató felparázsló tűzét, amikor — 1867 októberében — megtették az első pörölycsapást azon a

vasdarabon, amelynek megmunkálása már Láng Lászlót gazdagítja.

Eleinte csak javítási munkálatokat vállalt Láng László. De miután a szeszgyártól megbízást kapott ú. n. vándorrostélyok kovácsolására, majd a Leipziger-gyár már kazánokat is rendelt nála, kibővítette üzemét. Eleinte Láng maga is ott verte a vasat segédei között, de szeme már tókécs hajsásár pillantásával leste, nem állnak-e meg munkásai, nem vesztegetik-e pihenéssel a drága időt. Munkásai — tanultabb, öntudatosabb társaik hatására — csakhamar ráébredtek, hogy Láng elszakadt tőlük és már a műhelyalapítás pillanatában a túlsó oldalra került, a munkásnyúzó, a harácsolók közé, tehát éppúgy harcolniok kell ellene, mint a gyáro-

sok, a nagyüzemek tulajdonosai ellen.

A munkásság egyrésze ebben az időben a gazdasági érdekeket szem előtt tartó Budapesti Munkásegyletbe, nagyobb számban azonban a jóval harcosabb, politikai jel-szavak jegyében működő Általános Munkásegyletbe tömörült. Az előbbit még a gyárosok is patronálták, az utóbbi azonban vörösosztó volt a szemükben.

1873 nyarán Láng László megvásárolta egy tönkrement keményítőgyáros váciúti üzemét, átalakította, s ezzel teljesült dédelgetett álma: gyáros lett belőle. Volt munkástársai kizsákmányolása lehetővé tette számára a terjeszkedést. Tellett már új gépekre, drága külföldi szabadalmak megvásárlására is. A

kedvező konjunktura

fellendítette a mezőgazdaságot, a malomipart. Láng tehát malomgépeket, hengerszékeket

kezdett gyártani. Kapitalista mohósága, a mind nagyobb méreteket öltő verseny egyre merészebb vállalkozásokra sarkalta. Már nem a műhelyben, hanem az irodában tevékenykedett. Új és új lehetőségeken törte a fejét. Most már a kül-

földi piacot is meg akarta hódítani. Áttért tehát a dugattyús gőzgépek és különböző gőzszivattyúk gyártására.

Az üzem gyorsütemű fejlődése, a termelés kiterjesztése a munkások mind erősebb kizsákmányolását vonta maga után. Az

ébredező munkásöntudat

azonban már tüntetésekben, sztrájkokban kezdte megmutatni erejét. 1871-ben, a párisi kommuné megalakulásakor megindult a pesti utcán a tüntető tömeg. A munkások ekkor már nem kértek — követeltek. Bevonultak a parlamentbe, s kijelentették, addig nem távoznak, amíg a kormány szabádon nem bocsátja a korábban lezajlott pék-, serfőző- és szabómunkások sztrájkjának szervezőit.

A párizsi kommuné bukásakor pedig az Általános Munkásegylet gyászfelvonulást rendezett. A felvonulás idejére a Láng-gyár műhelyei is elnéptelenedtek, mert az üzem munkásai is egy szálíg részt vettek a felvonuláson.

Az 1880-ban bekövetkezett nagyjelentőségű asztalos-sztrájkban ugyan nem vettek részt a Láng-gyáriak, de nyomorúságos bérükből önként leadtak egy részt az asztalosok sztrájkalapja javára.

Osztálvonás

Tárgy

384,35

Hely:

Idő

1867/1953

Személy:

Helyszám:

Ahogy múltak az évek, egyre több és nagyobb gőzgépekhez nagy öntvények kellettek, s ezeket méregdrága áron külföldről kellett hozatni. Láng ekkor elhatározta, hogy öntödét létesít. 1882 tavaszán öntötték ki az új műhelyben az

első formát, s ettől kezdve a Láng-féle gépek az egész világpiacon egyszerre versenyképessé váltak.

Egyre duzzadt, terjeszkedett, fejlődött a gyár és növekedett a formázók, magkészítők, öntők, lakatosok, magkészítők, marósok, szerelők serege. De a balesetek, szerencsétlenségek száma is egyre nőtt a hajszás munkában.

A tőke szolgálatában

zakatoló, védőszerkezetnélküli gépek minduntalan áldozatokat követeltek: törték-zúzták az emberi csontot, vágták az emberi vétagokat.

A megnyomorodott munkások az utcára kerültek, s iszonyú elhagyatottságban, nyomorban tengették hátralévő idejüket. A sűrűsödő gyűlölet egy napon géprombolásban robbant ki. A Láng-gyár egyik kovácsa pörölyvel támadt az új, harminc ember munkáját helyettesítő gőzkalapácsra...

(A mult század végén, a technika rohamos fejlődése idején ez általános jelenség volt.) A munkások leg többje azonban jól tudta, hogy nem a gépek, hanem gazdáik ellen kell küzdeni.

(Folytatása következik)

A letiport 1848-as szabadságharcra, majd a reakció sötét éveire következő 1867-es „kiegyezés” után hazánkban is feltárultak az iparosodás szélesebb lehetőségei. Uralkodó osztályaink elősegítették az idegen tőke beáramlását s így a kapitalizmus kibontakozását. Ezzel egyidejűleg azonban a kistökéses is előbujtak az ismeretlenség homályából. Műhelyeket, üzemeket alapítottak, hogy pénzszerzéstől, becsapástól, ösztökélve, éljenek az új gazdasági lehetőségekkel. Minden leleményességüket latbavetve vállaltak részt a versenyből, melynek végcéljával az üzem gyárrá fejlesztését, a vagyontól korról felhalmozását tűzték ki.

Ilyen kistökéses lépett a gazdasági élet porondjára Láng László személyében is. Láng 1837-ben született egy pozsonyi orvos nyolcadik gyermekeként. A középiskolában rosszul tanult, ezért apja büntetésből inasnak adta. Az értelmes fiút csakhamar hatalmába kerítették az ipari termelés által kínált nagy pénzszerzési lehetőségek. Apja támogatásával Angliába utazott, hogy technikai ismereteit kibővítsse. Tanulmányútról, mely feltárta előtte az ipar fejlődésének beláthatatlan lehetőségeit, azzal az elhatározással tért haza, hogy mihamarabb önállósítja magát.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek			
Szerző:			
A LÁNG-GYÁR TÖRTÉNETÉBOL			
II. RÉSZ <i>Futurista</i>			
Forrás:			
<i>453. X. 1 és 15.</i>			
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. fűz.)	(Oldal)
Osztályozás		Tárgy: [REDACTED]	
Hely:		[REDACTED]	
Idő:		[REDACTED]	
Személy:		[REDACTED]	
Helyszám:		[REDACTED]	

1905 tavaszán

a Láng-gyáriak is csatlakoztak az Oeti-gyár öntőinek sztráikiához. Láng dühöngött, mert üzemének határidőre szóló rendeltést kellett volna teljesítenie. Alig két éve tért rá a gőzturbinák gyártására, mert akkoriban már az elektromos áramfejlesztő gép hajtására szolgáló elavult dugattyús gőzgépet legyőzte a gőzturbinák gazdaságosabb hajtóereje. Nemzetközi szindikátus alakult a Zoellv-rendszerű gőzturbiná gyártására. Láng is belépett a szindikátusba, mert anyagi erejét meghaladta volna a drága gépek gyártása. A sztráik hetekig tartott, átcsapott a vidékre is, lángja magasra csapott, mintha az 1905-ös orosz forradalom vihara élesztette volna... Csak júniusban népesültek be újra a műhelyek, hogy 1905 szeptember 15-én a „vörös pénteken” újra kiürüljenek. A munkásság e napon az általános választójogot követelte. Soraiban ott meneteltek a Láng-gyári dolgozók is.

1912-ben bekövetkezett az az esemény, amelytől a hetvenedik évéhez közeledő Láng már régen tartott. Fia, Gusztáv, a gyár vezérigazgatója, a részvények egyrészét átadta a Hitelbanknak. Ő már az új idők üz-

letembere volt. Tudta, hogy a Láng-gyár csak úgy állhat meg a hatalmas arányokat öltő versenyben a világpiacon, ha a külföldi részvényeseken keresztül bekapcsolódik

a nemzetközi tőke

vérkeringésébe. Es ezután, minthogy már a háborús konjunktúra szelei fujdogáltak, áttért a gránátok, lövedékek és — más hadianyaggyártó üzemek számára — szerszámgépek gyártására.

Az Osztrák-Magyar Monarchia összeomlása, a bűnös imperialista háború után bekövetkező proletárdiktatúra úgy érte Láng Gusztávot, mint a bunkócsapás. Gyára a Tanácsköztársaság tulajdonába ment át. A munkások vezetésével megindult a termelőmunka...

De az Antant-hatalmak, a reakció sötét erői összefogtak, hogy eltöröljék a fiatal magyar proletárdiktatúrát. Az ellenforradalom,

a Horthy-reakció sötét éve

következtek: a kegyetlen bosszúállás, a munkásüldözés, a vérengzés rémségei. Csak lassú ütemben, szinte csikorogva indult meg a munka. A Láng-

gyár bevezette a félstabil gőzgépek gyártását és ismét hozzálátott a szivóházmotorok készítéséhez is. Később a nyomda- és textilgépek gyártását is megkezdte, hogy a nehéziparból a könnyűiparba áramló tőke el ne kerülje a Láng-gyár műhelyeit. A huszas években egymást követték a sztrájkok. A szociáldemokrata vezetők azonban mindent elkövettek, hogy letörjék a munkásság forradalmi lendületét és lépten-nyomon elárulták a munkásosztályt. A Láng-gyárban is szervezett spiclik lesték a kommunisták és a becsületes szociáldemokrata munkások minden lépését. A Láng-gyáriak munkabérekövetelése is ezeken az árulókon bukott meg.

A harmincas évek elején egymásután megnyitlak a gyár kapuj az éhező munkanélküliek előtt. Az imperializmus bosszorkányüstjében a fasiszták már kotyvasztották a háborút. Ismét megkezdődött a

a háborús konjunktúra.

Ugvanakkor megindult a kommunisták példátlanul kegyetlen üldözése. A kommunisták azonban rettenthetetlen bátorsággal folytatták felvilágosító munkájukat, az aljasság, népcsalás, álhazafias szölamok elleni harcutat.

A Láng-gyár elsőosztályú hardüzem lett. A „gyanus” munkások legtöbbit kiküldték a frontra, az itthonmaradottak zöme azonban mindent elkövetett, hogy akadályozza, szabotálja a háborús termelést.

1944 végén híre támadt: a fasiszták menekülésük előtt a gyár vezérművét bosszúból meg akarják semmisíteni, hogy a felszabadító szovjet csapatok és az új országot építő nép meobénuil, hasznavehetetlen üzemet találjanak. A munkások azonban elhatározták, hogy minden áron megakadályozzák ezt a gaztettet. Felkeresték a gyár főmérnökét és megkérték, adja át nekik a vezérmű tervrajzát. A főmérnök mindjárt megértette, hogy a gyár igazi urai szólnak hozzá, akik nem tűrhetik, hogy tulajdonuk, művük elpusztuljon. Szó nélkül kinyitotta a páncélszekrényt és a rajzot az elébennyújtott kemény tenverbe tette. A vezérmű másolata titokban néhány nap alatt elkészült. Így történetelt, hogy

a felszabadulás

harmadik napján ismét élet költözött a mozdulatlan gépekbe, a csendes műhelyekbe. A Láng-gyárban csakúgy, mint fővárosunk, hazánk valamennyi üzemében vidám lendülettel, ha-

talmas iramban megindult a munka a felszabadult nép és az újjáépítés szolgálatában.

1946 nyarán tűz támadt a Láng-gyár egyik épületében. Mintha ártó kezek dobtak volna csóvát az ócska kátránytetőkre, mert több helyen és egyszerre nyuítottak a lángvelvek az ég felé. De az elhamvadt, régi bődék helyébe hamarosan új, hatalmas méretű, modern műhelyek épültek, s a régi gépek helyét pedig pompás szovjet gépcso-dák foglalták el. A Láng-gyárban jelentette be Rákosi elvtárs az új forint megszületését, rá egy évre ugvanitt mondotta ki: „Fizessenek a gazdagok!”

1948 tavaszán bekövetkezett az államosítás. A munkások már, mint

a gyár igazi gazdái

fejleszték be a hároméves tervet, hálájuk, szeretetük bizonyosságául hét hónappal az 1950 augusztus 1. napjára kibízott időpont előtt. Ha lehet, még izzóbb lelkesedéssel láttak hozzá január első napján az ötéves tervhez, melynek hatalmas túlteljesítéséért most minden eddigi meg-haladó lendülettel fokozzák iramukat.

A hatalmas üzem gyártási programja egyre bővül. Turbinákat, Diesel-motorokat, ipari- és hajókazánokat, különböző vegyipari gépeket készítenek az egyre szaporodó műhelyekben. Ott, ahol ezelőtt néhány száz rabszolga robotolt, kiszolgálta-tva a tőkés önkényének, mohó pénzvágynak, ma több ezer szabad munkás építi kemény akarattal az egyre gazdagodó jelent és a beláthatatlan távlatú nagyszerű jövőndőt.